

Дом. др Г. Ђурић

На основу члана 80. Статута Филозофског факултета у Нишу, Наставно-научно веће Факултета, на седници одржаној дана 28. јуна 2018. године донело је

ЕТИЧКИ КОДЕКС О ОБЈАВЉИВАЊУ РАДОВА И СПРЕЧАВАЊУ ЗЛОУПОТРЕБЕ ПОДАТАКА¹

Етичке смернице за објављивање радова у издањима Филозофског факултета у Нишу

Филозофски факултет Универзитета у Нишу, као издавач, у својим публикацијама (часописи, зборници, монографије, уџбеници и др.) објављује рецензиране радове аутора. Процес рецензирања представља неопходан услов за развијање и очување угледа научника и истраживача и доприноси обезбеђењу квалитета рада самих аутора, као и институције која их подржава.

Рецензирани радови подразумевају употребу научне методологије, те је стога важно усагласити стандарде очекиваног етичког понашања свих који су укључени у процес објављивања научног рада: аутора, уредника, рецензенте, издавача и шире академске и друштвене заједнице. У вези с тим, публиковани резултати научноистраживачког рада треба да буду засновани на принципима добре научне праксе, односно да буду у складу са најновијим научним достигнућима, актуелном и релевантном литературом, засновани на научној методологији, као и да коришћена методологија и резултати буду представљени на начин који обезбеђује њихову проверљивост.

Одговорност за поштовање етичких правила у објављивању радова и спречавању злоупотребе података носе сви учесници у процесу публиковања. У том смислу неприхватљиво је активно учешће у недозвољеном понашању других, као и непријављивање сазнања да је неко други извршио фалсификовање.

Филозофски факултет Универзитета у Нишу као издавач преузима одговорност за све фазе у процесу објављивања у којима учествује и прихвата етичке и друге одговорности.

Уколико у дисциплини којој припада рад постоји дефинисан кодекс професионалне етике, сви учесници у процесу објављивања рада (автор, рецензент, уредништво) морају се, поред овог етичког кодекса, придржавати и правила дефинисаних етичким кодексом у тој дисциплини.

¹ У сачињавању овог Етичког кодекса коришћен је следећи материјал: 1) Етички кодекс о објављивању радова и злоупотреби података Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, који је састављен на основу прописа базе Elsevier; 2) Етички кодекс научноистраживачког рада – добра научна пракса Института за онкологију и радиологију Србије и Института за медицинска истраживања; 3) Уређивачка политика часописа Психолошка истраживања; 4) Кодекс етике психолога Србије.

Обавезе аутора

1. Стандарди извештавања

У оригиналним научним радовима аутори резултате својих истраживања треба да представе тако што ће: 1) јасно навести и описати све фазе истраживања и коришћена средства; 2) објективно указати на значај добијених резултата; 3) изнети тачне податке. Рад треба да садржи довољно података и референци на основу којих би било могуће поновити представљено истраживање. Намерно мењање или нетачно навођење података представља неетичко понашање које је неприхватљиво.

Прегледни и стручни радови треба да буду засновани на тачним и објективним подацима, а ставови и мишљења аутора морају бити јасно назначени као такви.

2. Приступ подацима и задржавање права

Аутор треба да буде спреман да, за потребе рецензирања, достави необрађене податке у вези са радом, као и да омогући јавни приступ таквим подацима уколико је то могуће. Аутор је дужан да на одговарајућим медијумима и записима чува примарне податке на основу којих је објављена научна публикација, најмање пет година након објављивања.

3. Ауторско дело и плахирање

Аутор може објавити само радове који су његово оригинално дело, о чему предаје изјаву приликом прилагања рада за објављивање. Уколико је користио рад и/или речи других аутора, то мора бити цитирано на адекватан начин. Плахијатом се сматра: присвајање туђих радова као својих, преузимање или парафразирање суштинског дела рада другог аутора без навођења, присвајање резултата истраживања које је реализовао неко други. Плахијат у било ком облику представља неетичко понашање које је неприхватљиво.

Питања која се односе на заштиту интелектуалне својине регулисана су Законом о ауторским и сродним правима ("Сл. Гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012 и 29/2016 – одлука Уставног суда).

4. Вишеструко, поновљено и симултано објављивање

Оригиналним научним радом сматра се искључиво прво објављивање нових запажања или емпириских резултата. Аутор не сме већ објављен рад понудити за објављивање другом издавачу или уредништву друге публикације (часописа или зборника). Вишеструко публиковање истих резултата представља неетички облик понашања и није дозвољено.

Поновно објављивање рада на другом месту дозвољено је искључиво уз сагласност аутора и уредника, односно издавача публикације у којој је рад претходно објављен. У том случају поновно објављени рад мора да садржи исте податке и објашњења као и први објављени документ, а референца о првобитно објављеном раду мора бити цитирана у секундарној публикацији.

5. Навођење извора

Коришћење радова других аутора мора увек бити прописно назначено.

Информација добијена приватно, кроз разговор, преписку или дискусију са трећим лицима, не сме се наводити без експлицитне, писмене дозволе извора.

Информација добијена из повериљивих извора не сме се користити без експлицитног писменог одобрења аутора извора.

Рад не сме садржати податке који подлежу заштити података о личности.

6. Ауторство рада

Ауторство у научној публикацији, односно раду, остварују искључиво они који су значајно допринели осмишљавању студије, прикупљању, анализи и интерпретацији података и у састављању коначне верзије рада или у његовој критичкој ревизији. Сви који су имали значајног удела у настанку рада треба да буду наведени као коаутори. Редослед навођења аутора треба да буде заснован на заједничкој одлуци свих аутора. Сваки коаутор преузима одговорност за рад у целини, чак и када је његов допринос везан само за део рада.

Први аутор је дужан да води рачуна о томе да сви заслужни коаутори буду наведени, а да се као коаутори не наводе они који нису заслужни. Аутор се мора побринути да сви коаутори виде и одobre коначну верзију рада и да се сагласе са публиковањем рада.

Уколико је неко без своје сагласности наведен као коаутор неког рада или публикације, може се жалити уредништву, односно издавачу и тражити да буде изузет као коаутор.

У случају када су још неке особе учествовале у одређеним аспектима истраживања који се не могу сматрати коауторским доприносом, треба да буду поменути или наведени као сарадници.

7. Извођење истраживања на људима и животињама

У случају да су у истраживању учествовали људи или животиње који су били предмет истраживања, аутор се мора постарати да рукопис садржи изјаву да су све коришћене процедуре у складу са релевантним законима и етичким кодексима. Аутор у свом раду мора навести да је учешће људи у истраживању било добровољно. Лична права испитаника се увек морају поштовати.

8. Обелодањивање и сукоб интереса

Сви извори финансијске помоћи морају бити наведени у раду.

Аутори треба у рукопису да наведу све финансијске или друге сукобе интереса који би се могли протумачити као утицај на резултате или њихову интерпретацију. Могући сукоби интереса треба да буду наведени на почетку рада.

9. Основне грешке у објављеним радовима

Када аутор открије значајне грешке или неправилности у објављеном раду, његова дужност је да одмах обавести уредника или издавача и да повуче или исправи рад. У случају да уредник или издавач сазна од трећег лица да објављени рад садржи значајне грешке, о томе обавештава аутора, а дужност аутора је да одмах повуче или исправи рад, или да докаже да су подаци саопштени или коришћени у раду тачни.

Дужности издавача и уредништва

1. Одлуке о објављивању

Издавач, односно уредништва публикација које издаје Филозофски факултет Универзитета у Нишу, доносе коначну одлуку о томе који ће се радови објавити и то након

добијених позитивних рецензија. Ова одлука доноси се искључиво на основу процене квалитета рада. Приликом доношења одлуке о публиковању, издавач, односно уредништво мора бити ослобођено предрасуда (верских, расних, родних, етничких, политичких и др.) и мора се руководити уређивачком политиком, као и законским прописима који се односе на клевету, повреду ауторских права и плахиранје.

2. Поверљивост

Уредник и чланови уредништва су дужни да рукописе чувају као поверљив материјал. Уредник и чланови уредништва су у обавези да предузму све неопходне мере у циљу очувања анонимности аутора и рецензентата, како током, тако и након поступка рецензирања рада.

3. Обелодањивање и сукоб интереса

Уредник и чланови уредништва не смеју да користе необјављени материјал обелодањен у послатом рукопису за своја истраживања и личну добробит.

Уредници и чланови уредништва не смеју бити у сукобу интереса у вези са рукописима који се разматрају. Уколико је уредник, или неко од чланова уредништва, у сукобу интереса, морају се изузети из поступка одлучивања о одређеном рукопису. Уредник мора захтевати од свих који су допринели раду, да јавно изнесу релевантне сукобе интереса и да објаве исправке, уколико се открију сукоби интереса након објављивања. Уколико је потребно, могуће је предузети мере као што су објављивање исправки или изражавање забинутости.

5. Учешће и сарадња приликом испитивања повреда етичких стандарда

Појединач или институција могу у било ком тренутку уреднику и/или уредништву пријавити сазнања о повреди етичких стандарда и других неправилности, али су истовремено дужни да приложе веродостојне податке, односно доказе ради утврђивања да ли је дошло до прекршаја истих. Уредник доноси одлуку о покретању поступка утврђивања повреда етичких стандарда и дужан је да током тог поступка све доказе третира као поверљив материјал, који је доступан само уредништву, односно оним лицима која су директно обухваћена случајем. Уредник треба да предузме одговарајуће мере када су у питању етички приговори које се тичу предатог рукописа или објављеног рада, у складу са издавачком политиком Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Такве мере укључују контактирање аутора рукописа или рада и објашњавање о каквом приговору је реч, али исто тако може укључивати даљу комуникацију са релевантним институцијама и истраживачким телима, а ако је приговор усвојен, објављивање исправке и повлачење рада по потреби, што подразумева и давање изјаве аутора о повлачењу рада.

6. Уредничка документација

Издавач, односно уредништво је у обавези да води и чува документацију о приспелим радовима, изјавама аутора, рецензентима и рецензијама, као документа од релативно трајне важности.

Дужности рецензената

1. Помоћ издавачу и уредништву око доношења одлука

Рецензенти помажу издавачу и уредништву у доношењу одлуке о томе да ли ће понуђени рад бити прихваћен или одбијен. Рецензије за основни циљ имају и побољшање квалитета рукописа. Рецензенти се морају бирати према томе да ли располажу релевантним знањима за процену и оцену рукописа. Рецензент не би требало да прихвата на рецензију радове изван области за коју се сматра компетентним.

Уредништва часописа морају примењивати поступак двоструког анонимног рецензирања свих радова. То подразумева да сваки рукопис рецензирају барем два рецензента, који делују независно један од другог, при чему је њихов идентитет међусобно непознат.

Издавач обезбеђује рецензирање и других врста публикација (зборника, монографија, уџбеника и др.) у складу са категоријом публикације, а на основу важећег Правилника о поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача.

2. Поштовање рокова

Рецензенти су дужни да квалификују и у задатим роковима доставе уреднику рецензију рукописа, при чему рецензенти треба да воде рачуна о стварном доприносу и оригиналности рукописа.

Уколико рецензент сматра да није квалифициран да рецензира рукопис или зна да неће моћи да заврши рецензију до наведеног рока, треба у најкраћем могућем року да се обрати уреднику и објасни да није у могућности да прихвати поверену дужност.

3. Поверљивост

Сваки послати рукопис мора се третирати као поверијив документ. Не сме се показивати другима, нити се сме са другима расправљати о рукопису изузев ако то није претходно одобрио уредник.

4. Стандарди објективности

Рецензија мора бити објективна, а о раду који се рецензира мора се судити на основу строго научних критеријума. Процена рецензената мора бити јасна и поткрепљена аргументима. Не дозвољава се изношење лично мотивисаних примедби на рачун аутора, као и свих других примедби које немају везе са темом и научном методологијом рада. Рецензенти, на захтев уредника, треба да дају додатно обrazloženje рецензије, уколико се укаже потреба за тим.

5. Навођење извора

Уколико рецензенти идентификују изостанак навођења одређених релевантних извора, треба о томе да известе аутора кроз рецензентски образац. Рецензенти могу да препоруче цитирање одређених референци, али не и да инсистирају на томе, нарочито ако за то не постоји оправдање. Свака изјава да је објашњење, закључак или аргумент већ раније објављен мора бити употребљена наведеним извором. Рецензент мора да укаже уреднику на сваку суштинску сличност или преклапање између рукописа или било ког објављеног

рада које лично препознаје.

6. Обелодањивање необјављених података и сукоб интереса

Рецензент не сме да користи необјављени материјал који је обелодањен у послатом рукопису у сопственом истраживању и за личну добрбит.

Рецензент не може рецензирати рад уколико се ради о рукопису у коме рецензент има конкурентски или сараднички интерес, или је пак у интересној вези с аутором, односно с компанијама или институцијама које стоје иза датог рада. Уколико такав сукоб постоји, рецензент је дужан да о томе правовремено обавести уредника.

Дужности лектора / коректора

1. Поверљивост

Лектuru и коректуру текстова за часописе и зборнике које објављује Филозофски факултет у Нишу, обавља лектор у оквиру Издавачког центра Факултета. Сваки рукопис достављен на лектuru и коректуру мора се третирати као поверијив документ. Не сме се показивати другима, нити се сме са другима расправљати о рукопису.

За лектuru самосталних радова аутора (монографије, уџбенике и сл.) које објављује Филозофски факултет, одговоран је сам аутор који, приликом предаје рукописа Издавачком центру на прелом и даљу обраду, предаје Изјаву лектора.

2. Стандарди професионализма

Лектura радова мора бити обављена професионално и у складу са релевантним језичким стандардима. Незнатне корекције у текстовима, које не утичу на смисао текста, врше се директно у тексту приликом лектуре. Значајније корекције у радовима, које могу битно утицати на значење текста, не смеју се извршити без консултације са уредником и / или аутором.

Не дозвољава се изношење било каквих коментара од стране лектора / коректора на рачун аутора.

Етички кодекс ступа на снагу даном доношења а примењује се након објављивања на интернет презентацији Факултета.

Број: 183/1-13-01

У Нишу, 28. јуна 2018. године

НАСТАВНО-НАУЧНО ВЕЋЕ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Ивелица Јовановић